

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 września 2015 roku wydanym w sprawie z powództwa E. L. przeciwko M. W. i N. W. , sygn. akt I C 721/12 Sąd Rejonowy Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie: oddalił powództwo (punkt I) ; kosztami postępowania i kosztami sądowymi obciążył powódkę E. L. w całości, pozostawiając szczegółowe rozliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu (punkt II) .

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Z. W. (1) cierpiał na chorobę alkoholową od 21. roku życia i miał ciągi opilcze trwające do miesiąca. W 2006 roku Z. W. (1) był leczony odwykowo, zaś od 2 czerwca 2008 roku do 6 czerwca 2008 roku przebywał w Szpitalu (...) ZOZ (...) w S. z rozpoznaniem alkoholowego zespołu abstynencyjnego. Choroba alkoholowa miała wpływ na charakter pisma Z. W. (2). E. L. i Z. W. (1) pozostawali w konkubinacie przez kilka lat przed śmiercią Z. W. (2). Z. W. (1) prowadził działalność handlową na targowisku (...) w S., posiadając dwa punkty sprzedaży ubrań. Stoisko na tym targowisku wynajmowała E. L., która jednak nie posiadała podpisanej umowy. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarła ze Z. W. (1) umowę o prowadzenie wspólnej inwestycji, polegającej na przebudowie targowiska (...). W dniu 12 października 2007 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarła ze Z. W. (1) umowę o prowadzenie wspólnej inwestycji, polegającej na przebudowie targowiska (...) położonego w S., przy ul (...) wraz z wykonaniem niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej, zadaniem części ciągów pieszych oraz wybudowaniem zgodnie z projektem nowego pawilonu handlowego oznaczonego na projekcie inwestycji pod numerem 3, w którym to pawilonie miał zostać wydzielony punkt handlowy o powierzchni 21,73 m². Prawo własności wyodrębnionego punktu handlowego ustanowione miało zostać na rzecz Z. W. (2) mocą odrębnej umowy przenoszącej własność, po zakończeniu realizacji inwestycji i rozliczeniu się finansowym Z. W. (2) z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Zgodnie z § 3 umowy Z. W. (1) zobowiązał się partycypować w kosztach inwestycji w części odpowiadającej kwocie netto 38.355,62 złotych plus należny VAT, stanowiącej koszt wybudowania punktu handlowego o numerze 3 w pawilonie handlowym o numerze 3 C. W dniu 12 listopada 2007 roku w (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarła ze Z. W. (1) umowę o prowadzenie wspólnej inwestycji, polegającej na przebudowie targowiska (...) położonego w S., przy ul (...) wraz z wykonaniem niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej, zadaniem części ciągów pieszych oraz wybudowaniem zgodnie z projektem nowego pawilonu handlowego oznaczonego na projekcie inwestycji pod numerem 4, w którym to pawilonie miał zostać wydzielony punkt handlowy o powierzchni 33,16 m², oznaczony numerem 4C, który miał stanowić własność Z. W. (2). Prawo własności wyodrębnionego punktu handlowego ustanowione miało zostać na Z. W. (2) mocą odrębnej umowy przenoszącej własność, po zakończeniu realizacji inwestycji i rozliczeniu się finansowym Z. W. (2) z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Zgodnie z § 3 umowy Z. W. (1) zobowiązał się partycypować w kosztach inwestycji w części odpowiadającej kwocie netto 58.530,72 złotych plus należny VAT, stanowiącej koszt wybudowania punktu handlowego o numerze 3, w pawilonie handlowym o numerze 4. W dniu 15 lutego 2008 roku E. L. przekazała Z. W. (2) kwotę 42.000 złotych tytułem pożyczki, zaś Z. W. (1) podpisał weksel, w którym zobowiązał się zapłacić na zlecenie E. L. kwotę 42.000 złotych. W dniu 5 maja 2008 roku E. L. przekazała Z. W. (2) kwotę 30.000 złotych tytułem pożyczki, zaś Z. W. (1) podpisał weksel, którym zobowiązał się zapłacić na zlecenie E. L. kwotę 30.000 złotych. Oba weksle nie zawierają daty płatności. W dniu 20 maja 2008 roku Z. W. (1) oświadczył, że równowartość wykupu weksla z dnia 15 lutego 2008 roku na kwotę 42.000 złotych i drugiego weksla z dnia 5 maja 2008 roku na kwotę 30.000 złotych stanowi przekazanie przez Z. W. (2) wszystkich praw i obowiązków w stosunku do spółki (...) dotyczących wynajmu i odsprzedaży kontenera nr 25 mieszczącego się na targowisku (...) w S. przy ul (...). Pod oświadczeniem znajdował się podpis Z. W. (2), jak również podpis powódki. Zarówno E. L., jak i Z. W. (1), wskutek podpisania tego oświadczenia uważali, że Z. W. (1) ostatecznie jest zobowiązany spłacić zadłużenie wobec E. L. z tytułu pożyczonych od niej kwot poprzez przeniesienie w przyszłości własności jednego z pawilonów na targowisku (...). Z. W. (1) zmarł 2 sierpnia 2008 roku. Spadek po nim nabyły na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza jego córki N. W. i M. W. w udziałach po 1/2. Spis inwentarza

nie został sporządzony. Wartość stanu czynnego spadku po zmarłym Z. W. (2) wynosiła 178.243,60 złotych. W dniu 21 sierpnia 2008 roku M. W. udzieliła swojej matce B. W. pełnomocnictwa m. in. do składania wszelkich oświadczeń związanych z prawami wchodzącymi w skład spadku po Z. W. (2). Pismem z dnia 29 sierpnia 2008 roku działający w imieniu powódki M. H. poinformował pozwane, że spadek po Z. W. (2) obciążony jest długami, w tym wynikającymi z zaciągniętych zobowiązań wobec spółki (...) oraz weksli z dnia 15 lutego 2008 roku i 5 maja 2008 roku w łącznej kwocie około 170.000 złotych i zwrócił się w związku z tym o wstrzymanie z rozporządzaniem spadkiem po Z. W. (2) do czasu uregulowania wszystkich zobowiązań. Pismem z dnia 8 września 2008 roku skierowanym do M. W. i B. W. jako przedstawiciela ustawowego małoletniej N. W., powódka reprezentowana przez M. H. wezwała pozwane do zapłaty kwoty 72.000 złotych, wynikającej z wystawionych w dniu 15 lutego 2008 roku i 5 maja 2008 roku weksli, do dnia 15 września 2008 roku

W piśmie z dnia 9 października 2008 roku pełnomocnik powódki ponownie poinformował B. W. o źródłach zobowiązań Z. W. (2), wskazując między innymi na zobowiązania wynikające z weksli z dnia 15 lutego 2008 roku i 5 maja 2008 roku. Pozwem wniesionym do sądu w dniu 10 grudnia 2008 roku, w sprawie o sygn. akt I C 1094/09, powódka E. L. wiośła o zasądzenie solidarnie od pozwanych M. W. i N. W. kwoty 72.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2008 roku oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, że Z. W. (1) wystawił weksle własne zobowiązujące go do zapłaty powódce kwot 42.000 złotych i 30.000 złotych. Wyrokiem z dnia 31 maja 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1094/09 Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 19 grudnia 2008 roku, wydany przez Sąd Rejonowy w Szczecinie w sprawie o sygn. akt II Nc 1377/08 w całości i oddalił powództwo. Sąd Okręgowy oddalił apelację powódki wyrokiem z dnia 2 listopada 2010 roku. W uzasadnieniu wyroku podniesiono, że powódka nie wskazała w sposób precyzyjny stosunku podstawowego, a ponadto, iż powódka zasłaniała się abstrakcyjnością zobowiązania wekslowego, a dopiero w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty w dniu 03 marca 2009 roku po raz pierwszy powódka wspomniała o pożyczce przez Z. W. (2) od niej kwoty. Od powyższego orzeczenia powódka wywiodła, pismem z 10 stycznia 2011 roku skargę kasacyjną. Postanowieniem z dnia 13 października 2011 roku wydanym w sprawie II CSK 159/11 Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przed przejściem do oceny merytorycznej zasadności powództwa, Sąd Rejonowy rozważył zasadność zgłoszonego przez pozwane zarzutu powagi rzeczy osądzonej.

Sąd Rejonowy uznał w tym względzie, że w niniejszej sprawie nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej. Żądanie pozwu nie opiera się na tej samej podstawie faktycznej i prawnej, co żądanie w sprawie o sygn. akt I C 1094/09. Przedmiotem sprawy jest wprawdzie również kwota 72.000 złotych, lecz podstawą faktyczną nie jest zobowiązanie wekslowe, a wyłącznie umowa pożyczki łącząca powódkę ze Z. W. (1). Powódka jako podstawę żądania od pozwanych zapłaty kwoty 72.000 złotych wskazała umowy pożyczki zawarte ze Z. W. (1) na kwoty 42.000 złotych i 30.000 złotych. Pozwane zakwestionowały zaś w pierwszej kolejności autentyczność podpisu Z. W. (2) na oświadczeniu z dnia 20 maja 2008 roku. W ocenie Sądu Rejonowego zatem to na powódce, a nie na pozwanych, spoczywał obowiązek wykazania, iż pożyczka Z. W. (2) kwotę łącznie 72.000 złotych. Z kolei w razie udowodnienia istnienia umów pożyczek, to pozwane musiałyby wykazać, chcąc uwolnić się odpowiedzialności, że zobowiązania z tego tytułu zostały w całości uregulowane. Dla ustalenia autentyczności podpisu Z. W. (2) Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu grafologii. Opinia biegłego T. W. ostatecznie potwierdziła autentyczność podpisu Z. W. (2) na przedmiotowym oświadczeniu. Po sporządzeniu opinii uzupełniającej, strony nie wniosły dalszych zarzutów do opinii biegłego. W konsekwencji, Sąd Rejonowy przyjął, iż powódka E. L. uprawdopodobniła za pomocą pisma okoliczność zawarcia umowy pożyczki ze Z. W. (1). Pomimo wykazania okoliczności udzielenia przez powódkę Z. W. (2) pożyczek na łączną kwotę 72.000 złotych, Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo a to wobec ustalenia, iż w dniu 20 maja 2008 roku doszło do odnowienia (nowacji) stosunku zobowiązaniowego łączącego powódkę i Z. W. (2). W ocenie Sądu Rejonowego, za przyjęciem odnawiającego charakteru czynności dokonanych pomiędzy wskazanymi osobami, przemawiają w szczególności charakterystyczne elementy treści oświadczenia z dnia 20 maja 2008 roku Co prawda, w treści wskazanego dokumentu nie wyrażono wprost, iż towarzyszące mu czynności prawne zostały dokonane

w celu umorzenia dotychczasowego zobowiązania zapłaty na rzecz powódki kwoty 72.000 złotych. Zdaniem Sądu Rejonowego, sformułowania „równowartość wykupu weksla” i „przekazanie wszystkich praw i obowiązków”, a także precyzyjne wskazanie dotychczasowych podstaw zapłaty kwot 30.000 złotych i 42.000 złotych, przy jednoczesnym wskazaniu równowartości tychże kwot jako świadczenia powódki, interpretowane zgodnie z dyrektywą zawartą w art. 65 ust. 2 k.c., prowadzą do konkluzji, iż zgodnym zamiarem stron było umorzenie zobowiązania z umów pożyczki opiewających na kwoty 30.000 złotych i 42.000 złotych i dokonanie nowacji tego zobowiązania w postaci przekazania przez Z. W. (2) E. L. praw i obowiązków przysługujące mu w stosunku do spółki (...) a dotyczących możliwości wynajmu i sprzedaży kontenera nr 25, położonego na targowisku (...) przy ul. (...), w S. w zamian za uiszczoną przez powódkę kwotą 72.000 złotych. Sąd Rejonowy uznał, iż potwierdzeniem nowacyjnego charakteru przedmiotowego oświadczenia jest również spójna i niesprzeczna treść zeznań świadków. Świadek Z. W. (3) wyjaśniła, że powódka nie dopominała się o zwrot pieniędzy, bowiem miała otrzymać od Z. W. (2) kontener w zamian za jego „dług”. B. M. wyjaśniła, iż Z. W. (1), ze względu na brak pieniędzy, zaproponował „odstąpienie prawa do kontenera, który był w trakcie budowy”. Z zeznań świadka M. B. wynika, iż świadek doradzał Z. W. (2) i E. L. „zabezpieczenie spłaty pożyczki jednym z pawilonów”. Ostatecznie miało dojść do ustalenia, że pawilon miał być „zapłatą” i kontynuacja remontu pawilonu miała obciążać powódkę. Zdaniem świadka, miało też dojść do przeniesienia własności kontenera na powódkę, do czego jednak nie doszło. Podobnie w zakresie twierdzeń o przeniesieniu własności przedmiotowego kontenera zeznawał świadek W. G., który podkreślił, że Z. W. (1) nie miał zwracać pieniędzy powódce. Wersję o przeniesieniu własności kontenera w zamian za zwolnienie od obowiązku spłaty pożyczki potwierdzają również, zdaniem Sądu Rejonowego zgodne zeznania Z. M., J. W., K. C., A. J., J. N. i M. P.. A. J. wskazywał przy tym, że Z. W. (1) był przekonany, iż nie ciąży już na nim obowiązek spłacenia pożyczki, ze względu na to, że ma przekazać „pawilon”. Co prawda, świadkowie nie podają dokładnie, jaki kontener czy też pawilon i za jaką kwotę miał zostać przekazany powódce, jednakże umieszczone w kontekście pozostałego materiału dowodowego zeznania świadków niezbitnie zdaniem Sądu wskazują, iż przedmiotem porozumienia powódki i Z. W. (2) było przeniesienie praw związanych z kontenerem nr 25, położonym na targowisku (...) przy ul. (...) w S. w zamian za kwotę 72.000 złotych – tj. kwotę tożsamą z sumą udzielonych Z. W. (2) pożyczek.

Sąd Rejonowy wskazał, iż jednocześnie tak z zeznań świadków, jak i z treści pism procesowych złożonych w sprawie wynika, że ze względu na śmierć ojca pozwanych, nie doszło do przeniesienia własności przedmiotowego kontenera. Co więcej, okoliczności tej w żaden sposób nie zakwestionowała sama powódka, przyznając nadto, że do zawarcia umowy przeniesienia prawa do korzystania z kontenera istotnie nigdy nie doszło.

Reasumując, w ocenie Sądu Rejonowego, ze zgodnych zeznań niemal wszystkich świadków wynika jednoznacznie, iż do złożenia oświadczenia z dnia 20 maja 2008 roku doszło z zamiarem odnowienia umów pożyczki w łącznej kwocie 72.000 złotych. W tej sytuacji Sąd uznał, iż nie mógł pominąć powyższej okoliczności, ani tym bardziej przyjąć, że do nowacji umów pożyczki nie doszło. Sąd, opierając się na wyżej wskazanych dowodach, skonkludował zatem, iż doszło do wygaśnięcia obowiązku zwrotu kwot wynikających z umów pożyczki z dnia 15 lutego 2008 roku i 5 maja 2008 roku, a miejsce rzeczzonego obowiązku zajęła umowa przedwstępna przeniesienia własności nieruchomości.

Rekapitułując powyższe rozważania Sąd Rejonowy przyjął, iż powódka nie mogła skutecznie domagać się zwrotu kwoty udzielonej pożyczki, gdyż stosunek obligacyjny, na którym powódka opierała żądanie wygasł wraz z dokonaniem nowacji rzeczzonego zobowiązania.

Tym samym Sąd Rejonowy podniósł, iż mógł rozstrzygać okoliczności niniejszej sprawy jedynie przez zakres żądań zgłoszonych w pozwie. Powódka zaś zasądzenia 72.000 złotych domagała się wyłącznie tytułem zwrotu udzielonej Z. W. (2) pożyczki, błędnie traktując okoliczność uzgodnienia przez strony, iż za pożyczone pieniądze Z. W. (1) przekaże na rzecz powódki prawa i obowiązki przysługujące mu w stosunku do spółki (...) jako prawnie indyferentne lub, co najwyżej, jako uprawdopodobniająca okoliczność zawarcia umowy pożyczki.

Tym samym, w świetle żądania pozwu, okoliczności ujawnionych w sprawie i braku alternatywnych żądań, na podstawie których mogłoby dojść do zasądzenia wskazanej w pozwie kwoty na rzecz powódki, Sąd Rejonowy powództwo oddalił jako oparte na nieistniejącej podstawie faktycznej.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie przepisów art. 108 § 1 zdanie drugie k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka i zaskarżając wyrok w całości zarzuciła mu naruszenie:

1) art. 65 k.c. i art. 506 k.c. przez błędną jego interpretację polegającą na przyjęciu, iż można domniemać zamiar stron i ustalić, że nastąpiła nowacja, mimo że art. 506 § 2 k.c. stanowi, że w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia, i że można przyjąć, iż nastąpiło wygaśnięcie dotychczasowego zobowiązania, mimo, że zobowiązanie nowe nie powstało;

2) art. 158 zd. 2 k.c. w zw. z art. 73 § 2 zd. 1 k.c. przez przyjęcie, że umowa przeniesienia własności nieruchomości zawarta bez zachowania formy aktu notarialnego jest ważna;

3) art. 233 § 1 k.p.c. polegające na błędnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego przez ustalenie, że do złożenia oświadczenia Z. W. (2) dnia 20 maja 2008 roku doszło z zamiarem odnowienia umów pożyczki w łącznej kwocie 72 000 złotych oraz, że w miejsce obowiązku zwrotu pożyczki zajęła umowa przedwstępna przeniesienia własności nieruchomości;

4) art. 187 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd nie mógł zasądzić dochodzonego roszczenia, albowiem był związany podstawą faktyczną, czyli okolicznościami powołanymi w uzasadnieniu pozwu.

W oparciu o powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwoty zgodnej z żądaniem pozwu. Wniesiono także o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów procesu za obie instancje wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwane wniosły, na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., o odrzucenie pozwu w całości ewentualnie wniosły o oddalenie apelacji jako bezzasadnej oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych kosztów postępowania w obu instancjach.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie podkreślić należy, iż niniejsze orzeczenie zostało wydane w wyniku kasatoryjnego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r., II CSK 278/17 uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 6 września 2016 r. w sprawie II Ca 176/16 (pierwszorazowo rozstrzygającego apelację powódki) i przekazującego sprawę tutejszemu Sądowi Okręgowemu do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398²² k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (...). W okolicznościach niniejszej sprawy powoduje to, iż stanowisko pozwanych wyrażone w odpowiedzi na apelację o istnieniu przesłanek do odrzuceniu pozwu nie podlega ocenie, albowiem Sąd Najwyższy wydając wskazane orzeczenie wyjaśnił, iż prawomocne rozstrzygnięcie oddalające roszczenie dochodzone ze stosunku wekslowego nie skutkuje w okolicznościach niniejszej sprawy powstaniem powagi rzeczy osądzonej w odniesieniu do roszczeń wywodzonych z zabezpieczonych wekslami umów pożyczki. Nie występuje tożsamość obu roszczeń dochodzonych z różnych stosunków prawnych, a zatem brak jest nieważności postępowania wynikającego z orzeczenia w sprawie, która została już prawomocnie rozstrzygnięta.

Przechodząc zatem do merytorycznej oceny apelacji powódki to, w ocenie Sądu Okręgowego, należało uznać ją w całości za bezzasadną.

Ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji były generalnie prawidłowe, a w szczególności w zakresie przyczyn powodujących bezzasadność powództwa. Ustalenia te znajdowały oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, ocenionym należycie, bez naruszenia granic swobody sędziowskiej wyrażonej w art. 233 §1 k.p.c. Zastrzeżeń Sądu Okręgowego nie budzi prawidłowość zastosowania przepisów prawa materialnego. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonego przez powódkę żądania, szczegółowo wyjaśniając przy tym motywy,

którymi się kierował. W konsekwencji, Sąd Okręgowy w zakresie wymaganym do rozpoznania apelacji powoda, przyjął go za własny. W sytuacji bowiem, gdy sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (vide np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 roku, C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379; z dnia 14 lutego 1938 roku, C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 roku, III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83).

Wyjaśnić zatem należy, iż Sąd Rejonowy ustalił i uznał, iż w roku 2008 r. powódka E. L. przekazała Z. W. (2) łącznie kwotę 72 000 zł tytułem pożyczki, której spłatę Z. W. (1) zabezpieczył poprzez podpisane weksli. Podstawę prawną żądania pozwu stanowił zatem art. 720 § 1 k.c. w myśl którego, przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Istotą zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki jest przeniesienie własności przedmiotu pożyczki z pożyczkodawcy na pożyczkobiorcę i odwrotnie przy zwrocie pożyczki, przy czym przedmiotem powrotnego przeniesienia własności nie muszą być te same pieniądze lub te same rzeczy zamienne, o ile mają tę samą ilość i jakość. Kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku i wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien udowodnić w procesie cywilnym. W świetle art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c. rolą powoda było wykazanie w tym postępowaniu, że między stronami doszło do zawarcia umowy pożyczki, a należność dochodzona w niniejszym postępowaniu wynika z tej umowy. W tym postępowaniu powódka twierdziła, że źródłem zobowiązania pozwanej jest faktyczne przekazanie środków pieniężnych w kwocie 42 000 zł dnia 15 lutego 2008 r. oraz w kwocie 30 000 zł dnia 5 maja 2008 r. Co ważne jednak, strona powodowa nie przedłożyła umowy pożyczki w formie pisemnej. Zgodnie zaś z brzmieniem art. 720 § 2 k.c. w dniu dokonania czynności - umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem. Powódka w ramach prowadzonego postępowania sądowego dowodziła zawarcie umowy pożyczki przede wszystkim w drodze zeznań świadków. Jednak wykładnia art. 720 k.c. musi uwzględniać jego powiązania z art. 74 k.c. oraz z art. 246 k.p.c. Według art. 74 § 1 zdania pierwszego k.c., zastrzeżenie formy pisemnej bez ryguru nieważności (ad probationem) ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sprawie dopuszczalny dowód ze świadków ani z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych, art. 74 § 2 k.c. wyjątkowo dopuszcza dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności prawnej, jeżeli obie strony prowadzące spór wyrażą na to zgodę, jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą pisma albo jeżeli sąd uzna za konieczne dopuszczenie wymienionych dowodów, ze względu na szczególne okoliczności sprawy. Zdaniem Sądu Odwoławczego, w okolicznościach niniejszej sprawy – pomimo oczywistego braku dokumentu umowy pożyczki – prowadzenie przez sąd pierwszoinstancyjny postępowania dowodowego celem ustalenia faktu zawarcia umowy w drodze zeznań świadków, nie stanowiło naruszenia przepisu o dopuszczalności dowodu z zeznań świadków lub przesłuchania stron, albowiem fakt przekazania środków finansowych, kwalifikowanych przez powódkę jako umowa pożyczki został potwierdzony na piśmie, a to poprzez wystawienie weksli. Weksle podpisane przez Z. W. (2) stanowiły zatem początek dowodu na piśmie, wskazujący pośrednio, że dokonano czynności prawnej. Warto przy tym podkreślić, iż dokument będący początkiem dowodu nie musi stwierdzać treści samej czynności prawnej, ale jego treść uzasadnia prawdopodobieństwo zaistnienia takiego faktu.

Nie ulega wątpliwości, iż w niniejszym procesie powódka w drodze zeznań świadków wykazała, iż przekazała Z. W. (2) kwoty na jakie opiewały wystawione weksle. W zasadzie wszyscy słuchani w sprawie świadkowie potwierdzili przekazanie przez powódkę kwot Z. W. (2) i wystawienie przez tego ostatniego weksli. Wynika to chociażby z zeznań M. B. zeznań, iż doradzał powódce, jak najlepiej się zabezpieczyć w zakresie pożyczki, z zeznań W. G. który potwierdził przekazanie kwot 30 000 zł i 40 000 zł, zaś wiedzę w tym zakresie czerpał „od E. , jak i od Z.”. O pożyczce na remonty pawilonu zeznawał również Z. M., J. W., J. N.. W ocenie Sądu Okręgowego, nie ulega zatem najmniejszej wątpliwości, iż powódka przekazała na rzecz Z. W. (2) kwoty wskazane w pozwie. Jednak sam tytuł przekazania może w realiach tej sprawy stwarzać wątpliwości interpretacyjne. Podkreślić bowiem należy, iż niewątpliwie powódka i Z. W. (1) przez lata do chwili jego śmierci żyli w konkubinacie. Z materiału sprawy wynika, iż faktycznie wspólnie

prowadzili działalność handlową na T.. Z zeznań powódki wynika, iż (...) pożyczyl od niej pieniądze na zakup towaru, nie rozmawiali o terminie zwrotu pożyczki, mieszkali razem mieli pewne plany i nie poruszali tematu daty i sposobu zwrotu pożyczki. Nie można zatem oprzeć się wrażeniu, iż w ramach łączącego te osoby związku opartego na wspólnym życiu prywatnym, ale też i zawodowym podejmowali razem decyzje, w tym inwestycyjne mające również i charakter wzajemnej pomocy. Nie można zatem wykluczyć, a nie jest to tak oczywiste jak lansuje powódka, iż przekazane kwoty nie były w istocie pożyczką, a bliżej nieokreśloną pomocą czy inwestycją w interesy Z. W. (2), z których jako konkubina również czerpała korzyści. Samo wystawienie weksli mogło być też wynikiem pojawiających się problemów finansowych Z. W. (2), relacji z byłą żoną i dziećmi, wreszcie kłopotami alkoholowymi. Warto przy tym podkreślić, iż nieoczywisty charakter działywanej czynności wynika również ze stanowiska procesowego powódki wyrażonego w sprawie I C 1094/09, a więc poprzedzającego niniejsze postępowanie, gdzie strona przez cały czas trwania procesu nie była w stanie kategorycznie określić charakteru stosunku podstawowego zabezpieczonego weksłami. Z kolei kategoryczne stanowisko zajęte już w niniejszym procesie mogło być wynikiem zapoznania się z poglądami sądów, w tym sądu odwoławczego w ramach rozpoznawania powództwa w sprawie I C 1094/09.

Jednak wyraźnie zaakcentować należy, iż bez względu na to jaki charakter prawny przypisać należy niewątpliwemu otrzymaniu przez Z. W. (2) od powódki kwoty 72 000 zł, to wykreowany stosunek prawny wygasł wskutek dokonania czynności prawnej w dniu 20 maja 2008 r. Prawidłowo Sąd Rejonowy uznał, iż oświadczenie woli Z. W. (2) i E. L. stanowiło odnowienie.

W myśl art. 506 § 1 k.c. jeżeli w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie dotychczasowe wygasa (odnowienie). W doktrynie istnieje pogląd, że o kwalifikacji porozumień, przez które strony modyfikują łączący je stosunek prawny, decyduje zamiar odnowienia (animus novandi). Z cytowanego wyżej przepisu wynika, że przy nowacji strony muszą wyrazić zamiar umorzenia istniejącego zobowiązania. Zamiaru stron zawarcia umowy odnowienia nie można domniemywać, musi być on dostatecznie uzewnętrzniony. Możliwe jest jednak, aby zamiar nowacji był wyrażony w sposób dorozumiany, byleby był wyraźny, wskazując na wolę nowego i odmiennego sposobu spełnienia świadczenia, dogodnego dla obu kontrahentów. Sąd drugiej instancji – podobnie jak Sąd Rejonowy – stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie w wyniku złożenia przez Z. W. (2) oświadczenia, iż równowartość wykupu weksla z dnia 15.02.2008 r. i z dnia 05.02.2008 r. stanowi przekazanie wszystkich praw i obowiązków E. L. w stosunku do spółki (...) dotyczących wynajmu i odsprzedaży kontenera (...), doszło do odnowienia.

Apelujący zarzucili, iż Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej interpretacji zamiaru stron, w tym, iż wolą stron porozumienia z 20.05.2018 r., nie było wejście w miejsce obowiązku zwrotu pożyczki, obowiązku przeniesienia wszystkich praw i obowiązków do pawilonu handlowego.

W art. 506 § 2 k.c. zawarto regułę interpretacyjną wskazującą, że przy braku wyraźnie ujawnionej woli stron, w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia. Powyższa reguła wyraża zasadę utrzymania dotychczasowego stosunku zobowiązaniowego. W doktrynie i orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że jedynie w sytuacji gdy zmiana umowy dotyczy jej postanowień istotnych, z samego faktu dokonania tak daleko idącej zmiany, wynika zamiar odnowienia.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w okolicznościach sprawy z oświadczenia z dnia 20 maja 2008r. jasno wynika jaki był zamiar stron. Dokładnie bowiem opisano zobowiązanie Z. W. (2) względem powódki, jak również dokładnie wskazano uprawnienia Z. W. (2) przeniesione na E. L. celem spłaty należności tej ostatniej zabezpieczonych weksłami. Przepis art. 65 § 2 k.c. przyznaje pierwszeństwo kryteriom zamiaru stron i celu jaki strony chciały osiągnąć zawierając umowę. Jednakże chodzi tu o cel wspólny dla obu stron lub co najmniej jednej ze stron znany i zaakceptowany przez drugą stronę umowy, zindywidualizowany w warunkach konkretnej umowy (np. gospodarczy), który nie jest jednak tożsamy z jej podstawą prawną (por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 maja 2015 r., III CSK 346/14). Zgodnie bowiem z przyjmowaną w orzecznictwie na tle art. 65 k.c. metodą wykładni priorytetową regułę interpretacji oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom stanowi rzeczywista wola stron, a dopiero, gdy nie da się jej ustalić, ustala się jakie jest obiektywnie przyjęte znaczenie danego oświadczenia. Miarodajny dla ustalenia znaczenia

nadawanego oświadczeniu przez strony jest stan z chwili złożenia oświadczenia. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, dokonana przez Sąd Rejonowy wykładnia łączącej strony umowy jest zgodna z powyższymi wskazaniem wynikającymi z art. 65 k.c. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił brzmienie oświadczenia, a następnie sens jej postanowień z odwołaniem się do okoliczności przedmiotowej sprawy. Podkreślić należy, iż w zasadzie wszyscy przesłuchiwani w sprawie świadkowie wskazywali, iż złożone oświadczenie w dniu 20 maja 2008 r. miało na celu „zwolnienie” Z. W. (2) z obowiązku zwrotu otrzymanych sum, w zamian za przeniesienie wszystkich praw i obowiązków do pawilonu na targowisku (...). Świadek M. B. zeznał, iż pożyczki nie zostały spłacone, pawilon miał być zapłatą, z kolei W. G. zeznał, iż po udzieleniu pożyczki pojawiły się w późniejszym okresie problemy finansowe „nie stać go było żeby zapłacić, w zamian E. miała dostać jeden pawilon”. Podobnie zeznaje J. W., czy A. J., iż późniejsze problemy finansowe doprowadziły do umówienia się z powodką, że (...) przeniesienie na nią jeden pawilon. Potwierdził to M. P. zeznając, iż pan W. powiedział „że za te długi da E. L. pawilon”. Wreszcie zeznaje o tym B. M., siostra Z. W. (2) potwierdzając, iż „brat przekazał drugi kontener pani E. L. i że wziął za to pieniądze i ma w związku z tym zobowiązania”.

To wszystko zatem wskazuje na zupełną bezzasadność zarzutu apelacji naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę przez Sąd meriti zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, iż wskutek złożonego oświadczenia doszło do odnowienia.

Powtórzyć należy za Sądem Apelacyjnym w Szczecinie (wyrok z dnia 19 czerwca 2008 roku, I ACa 180/08)) że, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Podkreślenia wymaga, iż dla skuteczności zarzutu naruszenia ww. przepisu nie wystarcza samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie.

W szczególności, skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może polegać tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń opartej na własnej ocenie, lecz konieczne jest przy tym posłużenie się argumentami wyłącznie jurydycznymi. Nadto należy wykazać, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wynik sprawy (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 r., VI ACa 306/08).

Powódka tymczasem w swej apelacji koncentruje się de facto wyłącznie na przedstawieniu odmiennej, korzystnej dla siebie oceny dowodów opierając je na założeniu, że według niej nie doszło do odnowienia i umorzenia dotychczasowego zobowiązania Z. W. (1). Jednak właśnie w taki sposób należy kwalifikować oświadczenie woli stron z dnia 20 maja 2008 r. albowiem niewątpliwie stronom czynności prawnej towarzyszyła wola unicestwienia doczasowego zobowiązania Z. W. (2) w zamian za zobowiązanie do przeniesienia praw i obowiązków do pawilonu nr 25 na targowisku (...).

Podkreślić przy tym należy, iż w okolicznościach sprawy za niezrozumiałe uznać należy zarzuty odnoszące się do treści art. 158 zd. 2 k.c. w zw. z art. 73 § 2 zd. 1 k.c. albowiem, co oczywiste, oceniane zobowiązanie nie dotyczyło przeniesienia nieruchomości, a jedynie uprawnień wynikających z umowy dzierżawy stanowiska handlowego na targowisku (...) i własności kontenera, który nieruchomością, co oczywiste, nie jest. Uzupełniające postępowanie dowodowe przeprowadzone przed Sądem Okręgowym potwierdziło z jednej strony zaangażowanie finansowe Z. W. (2) w inwestycję dotyczącą targowiska (...) oraz ograniczony krąg podmiotów mogących w ogóle przystąpić do tej inwestycji oraz zasady nabycia uprawnień do pawilonów już po jej zakończeniu.

Mając zatem na uwadze bezzasadność zarzutów apelacyjnych, na mocy art. 385 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w punkcie 2. sentencji wyroku w oparciu o treść art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu. Sąd Okręgowy rozpoznając apelację powódki uwzględnił wymóg wynikający z sentencji postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018r. w sprawie II CSK 278/17, dotyczący rozstrzygnięcia również o kosztach postępowania kasacyjnego, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone na podstawie na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

W tym stanie sprawy, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO Violetta Osińska SSO Mariola Wojtkiewicz SSO Marzenna Ernest